

Дараган Євген Олександрович

Національний університет «Одеська юридична академія»

аспірант кафедри загальної теорії права та держави

КОДИФІКАЦІЯ ПРАВА: НОВІ РАКУРСИ ОСЯГНЕННЯ

Ефективність правового регулювання суспільних відносин певним чином залежить від упорядкування правових норм. Таке упорядкування в юридичній науці та практиці має назву систематизації, яка має різноманітні форми. Чільне місце серед них займає кодифікація. «Увага до проблем кодифікації сьогодні зумовлюється, з одного боку, об'єктивно сформованими процесами суспільного розвитку, активізацією законотворчого процесу, спробою інтеграції та узгодження законодавчого масиву, усунення суперечностей, колізійних норм у праві [1, с. 36]. Причини, які зумовлюють кодифікації, різноманітні. Це можуть бути фактори, пов'язані з історією, політикою, економікою. Не слід ігнорувати і людський фактор, роль особистості (згадаємо відомі кодифікації Юстиніана, Цивільний кодекс Наполеона тощо). Слід погодитися з думкою відомого французького юриста Кабріяка Р., що можна систематизувати цілі кодифікації. Насамперед воля спрямована на вирішення юридично-технічних завдань, але разом з їх рішенням часто досягаються соціальні та політичні цілі [2, с. 214].

Проблемам кодифікації присвячено чисельні праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених: Актоненко В.А., Грищука В.К., Дудченко В.В., Пархоменко Н.М., Погорелова Є.В., Калакура В.Я., Петкова С.В., Журбелюка Г.В. Водночас невирішеним залишається цілий ряд запитань, що потребують розгляду.

В юридичній літературі зазначається, що кодифікація – впорядкування правових норм, яке супроводжується переробленням

їхнього змісту, зі скасуванням одних та ухваленням інших норм права, що можливо лише в процесі правотворення [3, с. 165]. Результатом кодифікації є створення нового, так званого зведеного акту, до якого входять як нові норми, що вносять зміни до правового регулювання, так і раніше діючі, які як би виправдовують своє існування. Найбільш розповсюдженими кодифікаційними актами є Кодекси, проте вони можуть мати назву правил (Правила дорожнього руху), статутів (Дисциплінарний статут Національної поліції України), основ законодавства тощо. Відмінною рисою таких актів постає саме комплексність, на відміну від звичайних законів, які містять в собі лише нові норми.

Під час характеристики кодифікації наголос робиться на тому, що вона має офіційний характер і здійснюється тільки уповноваженими державними органами. Водночас Р. Кабріяк наголошує на існуванні так званих неофіційних кодифікацій, які є результатом зусиль суддів, адвокатів, які прагнуть систематизувати правові норми, щоб полегшити їх застосування та розповсюдження або просто впорядкування. На думку дослідника, неофіційна кодифікація є підґрунтям для розвитку кодифікацій офіційних [2, с. 122].

Дудченко В.В. звертає увагу на нові форми кодифікації, які своєю основою мають різні джерела права, оскільки зазвичай в літературі мова йде про кодифікацію законодавства. Водночас, на думку вченої, історія знає приклади кодифікації звичаїв, договорів. Так, у Середні віки кодифікація часто ставала формою впорядкування кутюмів (звичаїв) та судових рішень [4, с. 12].

Сьогодні ми спостерігаємо нові форми кодифікації, зокрема кодекси адвокатської етики, кодекси належної поведінки у зовнішньополітичних відносинах тощо.

Наведене є свідченням того, що змінюється суб'єкт кодифікації та її форми. В основі таких змін насамперед знаходиться певний тип

праворозуміння, а саме природно-правовий. Спостерігається відхід від суто позитивістського підходу з його ототожненням права та закону. За природно-правового типу праворозуміння створення кодексів має базуватися на різноджерельному праві і при цьому держава втрачає монополію на його створення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Журбелюк Г.В. До проблеми кодифікації українського права (короткий аналітичний огляд історії). *Наукові записки*. 2005. Том 38. Юридичні науки. С. 33-38.

2. Remy Cabrillac, *Les codifications*, PUF (19 Nov 2002), ISBN-10:2130506488, ISBN-13:978-2130506483. 320 p.

3. Петков С.В. Кодифікація як кінцева мета реформування системи законодавства. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 5 (20). С. 164-167.

4. Дудченко В.В. До досвіду Європейських кодифікацій. *Порівняльно-правові дослідження*. 2009. №2. С. 8-14.

Ключові слова: систематизація, кодифікація, право, кодифікаційні акти, праворозуміння, джерела права.

Key words: systematization, codification, law, codification acts, legal understanding, sources of law.